TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

ROK 18.

CZĘŚĆ XXXV.

PETERSBURG.

W DRUKARNI WOJENNEJ.

1847.

CZĘŚĆ XXXV — № 1. ROK 18 — (1847).

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Klassycznej, w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego, w Wilnie w xięgarniach Glücksberga i Zawadzkiego, nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena: *Roczna* w Rossyi z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, $14\frac{1}{2}$ r. *Półroczna*, $7\frac{1}{2}$ r. sr. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni: *Roczna*, 13 rub. sreb. *Półroczna* $6\frac{1}{2}$ rub. sreb. Dla Królestwa Polskiego naznacza się taż sama cena co i w Cesarstwie.

PIĄTEK, $\frac{10}{22}$ STYCZNIA.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Petersburg, $\frac{9}{21}$ *Stycznia.*

NOWINY DWORU.

W przeszły Poniedziałek, 6 Stycznia, jako w święto Trzech Królów, z którém połączony jest obchód urodzin Królowej Jmci Niderlandów, Najprzew. Arcybiskup Ołoniecki *Benedykt*, odprawił w wielkiej kaplicy pałacu Zimowego mszą uroczystą, w obecności N. Cesarza Jmci, JJ. CC. WW. W. Xięcia Następcy Cesarzewicza, Xięcia Maxymiljana Leuchtenbergskiego, Xięcia Piotra Oldenburgskiego i Jego Najjaśniejszej Wysokości, Xięcia Alexandra Hesskiego. Członkowie Rady Państwa, Senatorowie, Kawalerowie Dworu, Jenerałowie i oficerowie gwardyi, wojsk linijowych i marynarki, tudzież kawalerowie prezentowani u Dworu, znajdowali się na nabożeństwie, po którém miał miejsce, wśród odgłosu dział, obrzęd poświęcenia wody na Newie, który odbył Najprz. Metropolita, tudzież poświęcenie chorągwi Grenadyerów pałacowych, rozmaitych korpusów Kadetów i pułków gwardyi.

Po jednym plotonie z każdego korpusu kadetów i każdego z pułków gwardyi, były uszykowane w salach pałacowych, pod dowództwem J. C. W. Wielkiego Xięcia Michała. JJ. CC. Wysokości WW. Xiążęta Mikołaj Mikołajowicz i Michał Mikołajowicz znajdowali się w szeregach 1 korpusu kadetów.

. Przez Rozkaz dzienny Cesarski z d. 28 Grudnia z. r. J. C. Wysokość W. X. Katarzyna Michałowna mianowana została Szefem Sierpuchowskiego pułku ułanów, który odtąd przybiera nazwanie pułku J. C. W.

— Frejlina w Bogu zeszłej J. C. W. W. X. Maryi Michałowny Marya *Witowtow*, najłaskawiej mianowana Frejliną N. Cesarzowej.

— Przez rozkaz dzienny Cesarski z dnia 1 b. m. zostali mianowani: Jenerał-porucznik xiążę *Argutinski-Dołgorukow*, Derbentskim Wojennym Gubernatorem, zarządzającym oraz wydziałem cywilnym z zachowaniem dowództwa wojsk w połupniowym Dagestanie — Gubernator Cywilny Gruzyjsko-Imeretiński Jenerał-major *Jermołow 2*, Tyfliskim Wojennym Gubernatorem, zarządzającym Wydziałem Cywilnym — Naczelnik Kaspijskiej prowincyi Jenerał-major baron *Wrangel*, Szemachskim Wojennym Gubernatorem zarządzającym Wydziałem Cywilnym — Dowodzca batalionu Saperów gwardyi, Jenerał-major *von Zurmühlen*, Dowodzącym Inżenjerami Gwardyjskiego i Grenadyerskiego Korpusów — Naczelnik 7 Okręgu Straży Wewnętrznej Jenerał-major *Paskin*, Naczelnikiem Sztabu tegoż Korpusu, na miejsce Jenerał-majora *Sejforta*, który otrzymuje urlop roczny dla poratowania zdrowia. — Dowodzca 2 brygady 2 dywizyi Grenadyerów Jenerał-major *Puchinski*, Dowodzącym dywizyą Depo Korpusu Grenadyerów— Dowodzca pułku Moskiewskiego gwardyi Jenerał-major *Polakow*, Dowodzącym dywizyą Depo 5 Korpusu piechoty— Liczący się w Armii Jenerał-major *Pawłow 2*, Dowodzącym dywizyą Depo 6 Korpusu piechoty. — Zostający przy Korpusie Grenadyerów Jenerał-major *Kozłow*, Dowodzcą 2 brygady 2 dywizyi Grenadyerów. — Dowodzca batalionu uczebnego saperów Jenerał-major *Chomutow 2*, Dowodzcą batalionu saperów gwardyi. — Senator, Jenerał-porucznik *Broniewski*, otrzymuje uwolnienie od służby dla słabości zdrowia z mundurem i pensyą.

— Przez Reskrypta Cesarskie z d. 6 Grudnia mianowani kawalerami orderu św. Stanisława 1 klassy, Jenerał-

*

majorowie, Dowodzcy: pułku Pawłowskiego gwardyi *Reitern* i pułku Atamańskiego kozaków J. C. W. W. X. Następcy Cesarzewicza *Janow 2.*

— Przez Reskrypta Cesarskie z d. 6 Grudnia 1846 r. mianowani kawalerami orderu Św. Anny 1 klassy, Dowodzca pułku Siemionowskiego gwardyi Jenerał-major orszaku J. C. Mości *Liprandi*, i Dowodzca portów i flotylli Dunajskiej Kontr-admirał *Esmant 1.*

— N. Cesarz Jmć w d. 21 Grudnia z. r. raczył nadać order św. Stanisława 2 klassy P. *Leverrier*, ze względu na zasługi przez niego oddane nauce Astronomii.

— Przez Ukazy Cesarskie do Rządz. Senatu 22 Grudnia, Radzca Tajny *Zurow*, najłaskawiej mianowany Senatorem. — 19 tegoż m. Najwyżej rozkazano Jenerał-adjutantowi Xięciu *Wołkonskoj*, po powrocie jego do zdrowia, objąć zarząd Ministerstwa Dworu Cesarskiego. — 20 tegoż m. na przedstawienie Ministra Spraw Wewnętrznych: ze względu na odznaczającą się działalność i skuteczność rozporządzeń Mińskiego Cywilnego Gubernatora Rzecz. R. Stanu *Siemionowa*, który, w charakterze Prezesa tamecznego gubernijalnego Komitetu o sporządzeniu inwentarzów, ukończył pomyślnie tę obszerną pracę, tenże najłaskawiej mianowany zostaje Radzcą Tajnym. — Urzędnik do szczególnych poleceń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych szambelan Radzca Stanu Xiążę Dymitr *Wołkonskoj* mianowany Rzeczywistym Radzcą Stanu i Członkiem Rady tegoż Ministerstwa. — Radzcy Stanu, pełniący obowiązki Gubernatorów Cywilnych: Wiatskiego *Siereda*, Kałuzskiego, szambelan *Smirnow* i Mohylewskiego *Gamaleja*, mianowani zostają Rzeczywistemi Radzcami Stanu i zatwierdzeni na tychże urzędach. — Radzcy Stanu, Marszałkowie szlachty Gubernij: Orenburgskiej, szambelan *Durasow*, Charkowskiej szambelan xiążę *Golicyn*, mianowani Rzeczywistemi Radzcami Stanu, a Witebskiej, niemający rangi *Hrebnicki*, i Peremyślski Marszałek powiatowy, były rotmistrz gwardyi *Chlustin*, Radzcami kollegialnemi. — 19 Grudnia, na poświadczenie Ministra Spraw Wewn. o pracach i gorliwości Sekretarza Gubernijalnego *Horwatta*, jako Członka Mińskiego Gubernijalnego Komitetu do sporządzenia inwentarzów, tenże najłaskawiej podniesiony do rangi Sekretarza Kollegialnego. — 14 Grudnia, następni, w liczbie innych, urzędnicy, za wysługę ustanowionych zakresów obok gorliwego i nieposzlakowanego pełnienia obowiązków służby, podniesieni zostali do rang: Radzcy Stanu, Radzca Kolleg. Inspektor Szkół Skarbowych okręgu naukowego Białoruskiego *Orłow*. — Radzcy Kollegialnego, Radzcy Dworu: Inspektor Moskiewskiego Szlacheckiego pensyonatu Józef *Roncewicz*, Starsi Nauczyciele Gymnazyj: Simbirskiego Jan *Wiernikowski*, Nieżyńskiego Józef *Korsak*, Białostockiego Piotr *Zdanowski*, Mohylewskiego Paweł *Leczycki*, i Kowieński Strapczy Spraw Skarbowych Rafał *Fogel*.

— N. Cesarz Jmć raczył rozkazać 9 Grudnia roku zeszłego iżby szosse budujące się od Moskwy, na Małojarosławiec, Rosławl i Bobrujsk do Brześcia Litewskiego nosiło nazwanie szosse Moskiewsko-Warszawskiego, tudzież iżby kanał między Piną i Muchawcem łączący wody Dniepru i Bugu, dotąd zwany Królewskim, nosił odtąd nazwanie kanału Dnieprowsko-Bugskiego.

NOWINY Z KAUKAZU.

«Spieszymy podać do wiadomości powszechnej, znakomity czyn waleczności załogi warowni Gołowińskiej, wzniesionej na ziemi Ubychów, na prawém brzegu Czarnego morza.

«Zewszystkich plemion nadbrzeżnych, bitne Ubychy nad inne są zacięci w nieprzyjaźnych ku nam usposobieniach. Jeszcze w roku 1844 kusili się oni opanować warownią Gołowińską, która zagradza drogę ich kontrabandowemu handlowi z Turkami, lecz bagnetami walecznej załogi, byli odparci w góry.

«Od tego czasu, nie przedsiębrali oni ważnych pokuszeń.

«W tej chwili nadzwyczajny rozlew rzeki Szache znacznie uszkodził obronne wały fortu. Nadzieja pomyślniejszego szturmu przy tak niekorzystnych dla załogi okolicznościach podnieciła zuchwalstwo Ubychow. Zebrawszy liczną bandę blisko od sześciu tysięcy, postanowili zemścić się za dawną porażkę — i nową a ciężką odnieśli karę.

«Skupianie się ich i zamysły nie mogły być tajne miejscowej Zwierzchności. Dwie kompanije Czarnomorskiego 7 linijowego bataljonu, zajmujące fort pod dowodztwem majora *Bankowskiego*, wzmocnione zostały z rozrządzenia Jenerał-adjutanta *Budberga*, komendą 15 bataljonu, przewieziona z Gelenczyka. Tym sposobem załoga znalazła się złożoną z 500 mężnych, gotowych do spotkania za obalonemi i naprędce naprawionemi wałami, desperacki napad 6,000 ludzi.

«Ubychy, blokujący fort, poszli do szturmu 28 Listopada o godzinie 8 zrana.

«Załoga czekała nieprzyjaciela; część stała na bankietach w jeden szereg, druga część w rezerwach częściowych przy każdym bastjonie i w jednej ogólnej rezerwie pośrodku fortu.

«Jeromonach Makary Kamieniecki, który już się był odznaczył w szturmie roku 1844, przeczytał modliwę dla uproszenia zwycięztwa i pokropił nieustraszonych wojaków wodą święconą.

«Konne i piesze tłumy gorali z niesłychaną gwałtownością rzuciły się jeden przeciw lewemu frontowi, drugi wzdłuż morskiego brzegu pomiędzy blokhauzem i morzem, trzeci przeciw przodowemu frontowi warowni.

«Pierwsza banda przybiegłszy do wilczych jam, przykrywających front lewy, zsiadła z koni. Na każdym koniu było po dwóch jezdzców i przy każdym biegł nadto jeden pieszy trzymając się strzemienia. Podczas ich biegu wystrzelono do nich z każdego działa po trzy razy kartaczami. Zsiadłszy z koni, górale pod ręcznym i kartaczowym

ogniem dziewięciu dział, z największą odwagą i zimną krwią, przebrali się przez wilcze jamy, w których wielu z nich zginęło, spuścili się do rowu i w kilku miejscach wyłamali palisadę stając jedni u drugich na ramionach i rzucali się na brustwer. Tymczasem działa skierowane na skrzydło, sypały kartacze. Niezważając na zabójczy ogień artylleryi, około 20 gorali zdołali wskoczyć na tury, stojące na pokryciu brustweru i zatknęli sztandary. Major *Bankowski* który bacznie uważał ich działania, we właściwej chwili ruszył ogólną rezerwę pod dowodztwem porucznika 15 linijowego Czarnomorskiego bataljonu *Kuriażskoj*. Pobłogosławiona od jeromonacha Makarego i przybyłego do fortu na zmianę Igumena Jefrema, rezerwa uderzyła na lewy front z okrzykiem ura! i bagnetami wrzuciła do rowu górali którzy się byli wdarli do fortu.

Druga partya zuchwale przemknęła się między blokhauzem i wybrzeżem morskiem pod kartaczowym ogniem trzech dział, znajdujących się na blokhauzie, wpadła na przedmieście gospodarskich zakładów i rzuciła się prosto do bramy. Nie mając siekier gorale rąbali wrota szaszkami, usiłowali nawet wysadzić je wspólném naparciem plecami, i blisko godziny trzymali się około bramy, rażeni ogniem ręcznym z góry na doł, z podniesienia urządzonego ponad bramą, ręcznemi granatami i umyślnie porobionemi na ten cel przez załogę pikami. Kilku śmiałków usiłowało konno przeskoczyć z glasisu na brustwer przez palisadę, niektórym nawet pieszym w małej liczbie udało się dokonać ten skok zuchwały: ale ci padli trupem między palisadą i brustwerem.

«O wpół do 11 zrana gorale odbici z frontów lewego i nadmorskiego, zaczęli śpiesznie cofać się, zabierając z sobą rannych i trupów. Pierwsza partya skryła się w tenże wąwoz, z której wszczęła attak, a druga podpaliła siano i zabudowania przedmieścia i odstąpiła już nie pierwszą drogą mimo blokhauzu, ale przez rzekę Szache. Przybyły w samym początku napadu kozacki barkaz pod wodzą chorążego *Mogilnyj*, zatrzymał się przy ujściu rzeki Szache, i ostrzeliwał uciekających gorali kartaczami wraz z działami, strzelającemi z frontu obróconego ku rzece. W preprawie wielu poległo i ciała ich bystrym pędem rzeki zaniesione zostały do morza.

«Trzecia partya, była odbita kartaczowym i ręcznym ogniem, przodowego frontu i niedochodząc o sto sążni do brustweru zwróciła się nazad nie zważając na dawany jej przykład przez dowodzców, którzy daremnie wybiegali naprzod ze sztandarami ażeby pociągnąć ją do boju.

«O godzinie 11 wszyscy napastujący górale skryli cię zostawiwszy w rowie i na glasisie fortu 64 ciała, wiele broni i dokoła fortu do 150 zabitych koni. Prócz tego naszemi trofeami pozostały cztery sztandary i jeden jeniec, który w prędce z ran skonał. Przy poruszeniu ogólnej rezerwy ku lewemu frontowi dla odparcia gorali którzy się byli wewnątrz wdarli, pierwszy zabrał sztandar podoficer szlachcic *Krasowski*, z naszej strony zabitych jest 4, ranionych 12 i kontuzyowanych 8. Strata gorali dochodzi do 500 ludzi w zabitych i ranionych.

«W tym nierównym i zaciętym boju, wojskowi załogi wszelkiego stopnia jedni przed drugiemi się odznaczyli. Godnemi towarzyszami walecznego majora *Bankowskiego*, byli: Sztabskapitan 7 Czarnomorskiego bataljonu linijowego *Zawadzki*, porucznik *Szacki*, podporucznicy *Hoim* i *Szapowalenko*, chorążowie: *Natara* i *Kitniewski*, z takiegoż 15 bataljonu podporucznik *Kuriażskoj*, podporucznik garnizonowej artylleryi *Samarski-Lidzki* i chorąży *Lisicyn*, z wojska Azowskich kozaków chorążowie *Wielgora*, *Bielyj* i *Mogilnyj* i Dozorca prowiantskiego magazynu podporucznik *Majewski*, który miał też udział w bitwie.

«Jeromonach Makary *Kamieński*, zostający w forcie Gołowińskim od lat siedmiu, od samego założenia tej warowni, opuszczając dziś trzodę swoję, uwieńczył swój pobyt w forcie nowym dowodem męztwa.

«Po szturmie, gorale, którzy byli w wyprawie, oddalili się w wąwozy Bordane, leżące między fortami Gołowińskim i Nawagińskim.

«N. Cesarz Jmć po odebraniu pierwszego doniesienia o tej świetnej sprawie, raczył najłaskawiej majora *Bankowskiego* i wszystkich oficerów którzy mieli udział w odparciu goralów podnieść do rang następujących, na żołnierzy rozdać 12 znaków honorowych Wojennego orderu i wszystkim bez wyjątku wojskowym załogi wypłacić żołd półroczny.

«Obok tego N. Panu podobało się rozkazać izby wniesiono było na Radę Wojennego orderu przełożenie o nagrodzeniu podpułkownika *Bankowskiego* orderem Św. Jerzego 4 klassy, a o nagrodach dla Igumena *Jefrema* i Jeromonacha *Makarego*, iżby Najśw. Synod wszedł z przedstawieniem. *(R. I.)*.

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa, 14 Stycznia.

Wypis z Protokołu Sekretarjatu Stanu Królestwa Polskiego.

Z BOŻEJ ŁASKI.

MY MIKOŁAJ PIERWSZY

CESARZ I SAMOWŁADCA WSZECH ROSSYJ KRÓL POLSKI,

etc. etc. etc.

«Uznając pożytecznym, aby Zarząd Kommunikacyi w Naszem Królestwie Polskiém miał organizacyą zastosowaną do Zarządu tej gałęzi służby w Cesarstwie, ze zmianami, jakie stosownie do miejscowych urządzeń i okoliczności są konieczne, na przedstawienie Namiestnika Naszego w Królestwie Polskiem i Głównozarządzającego Kommunikacyami i Gmachami Rządowemi w Cesarstwie, rozkazaliśmy i rozkazujemy:

Art. 1. Zarząd Kommunikacyi lądowych i wodnych w Królestwie Polskiem, stanowiąc, według dołączającego się przy niniejszym etatu, Okrąg z następnym XIII numerem Okręgów istniejących w Cesarstwie, otrzymuje nazwanie Zarządu Okręgu XIII Kommunikacyj.

Art. 2. Okrąg XIII Kommunikacyj i jego Zarząd, w przedmiotach co do oznaczenia i uskuteczniania robót, przeznaczania funduszów i rachunkowości, pozostaje w bezpośredniej i zupełnej zależności od Naszego Namiestnika w Królestwie Polskiem.

Art. 3. We wszystkiem, co wymaga Naszej decyzji lub potwierdzenia w zakresie władzy Okręgu, niemniej i co do nagród, Namiestnik, dla przedstawienia Nam, odnosić sęi będzie do Głównozarządzającego Komunikacyami i Gmachami Rządowemi.

Art. 4. Przenoszenie zatém sztabs i ober-oficerów, oraz urzędników w Okręgu, pomieszczanie ich na urzędach i w ogólności mianowanie i uwalnianie, według przyjętego porządku, potwierdzenia Naszego niewymagające, zależeć będzie od Namiestnika Naszego w Królestwie Polskiem, z zastrzeżeniem komunikowania rozporządzeń w tej mierze wydanych Głównozarządzającemu, jedynie dla wiadomości.

Art. 5. Zarząd XIII Okręgu ma przedstawiać Głównozarządzającemu Komunikacyami i Gmachami Rządowemi: 1) Raporta miesięczne o ruchu wszystkich osób w okręgu; 2) Listy stanów służby i listy konduit Jenerałów, sztabs i oberoficerów tudzież urzędników; 3) Wykazy tercjałowe o biegu interesów Zarządu, podług przyjętego porządku; 4) Sprawozdanie roczne o czynnościach Zarządu Okręgowego, stosownie do wzoru przez Głównozarządzającego Komunikacyami i Gmachami Rządowemi wydać się mającego; 5) Dla ogólnego związku czynności dotyczących robót komunikacyjnych, Zarząd Okręgu XIII, po uzyskaniu zatwierdzenia przedstawień o zamierzonych w ciągu roku pod jego zwierzchnictwem robotach, przysyłać będzie Głównozarządzającemu kopje takowych przedstawień ze wszelkiemi obliczeniami, z końcem roku zaś składać wiadomości, jakie roboty wykonane zostały, a jakie jeszcze i z jakich powodów do wykonania pozostają.

Art. 6. Co do robót związek z robotami w Cesarstwie mających i z tego względu wspólnego rozpoznania wymagających, Namiestnik przedewszystkiem znosić się będzie z Głównozarządzającym Komunikacyami i Gmachami Rządowemi.

Art. 7. Atrybucje więc i obowiązki Zarządu XIII Okręgu zostają też same, jakie nadane były dotychczasowemu Zarządowi Komunikacyi lądowych i wodnych w Królestwie Polskiem, Ukazem Naszym z d. 29 Września (11 Paźdz.) 1842 r., jako też i organizacją, pod d. 8 (20) Grudnia t. r., w rozwinięciu rzeczonego Ukazu przez Radę Administracyjną Królestwa przepisaną.

Art. 8. Wykonanie niniejszego Ukazu, który w Dzienniku Praw Królestwa umieszczonym i według przyjętego porządku w Cesarstwie ogłoszonym być ma, Naszemu Namiestnikowi w Królestwie i Głównozarządzającemu Komunikacyami i Gmachami Rządowemi, Polecamy.

Dan w St.-Petersburgu, 5 Grudnia 1846 r.

(Podpisano) *MIKOŁAJ.*

Przez Cesarza i Króla,

Minister Sekretarz Stanu, Ig. *Turkułł.*

Rada Administracyjna Królestwa.

„W wykonaniu Najwyższego Ukazu z dnia 26 Maja (7 Czerwca) 1846 roku, Rada Administracyjna Królestwa, po rozważeniu natury i tytułów prawnych, tak darmoch, jako i najmów przymuszonych, w dobrach prywatnych miejskich i wiejskich istniejących, zważywszy: że rolnicy w dobrach pomienionych, oprócz pańszczyzny i innych robót gospodarskich udeterminowanych, wykonywają nadto inne nadzwyczajne roboty, do liczby darmoch należące, ani co do ilości roboty, ani przez wymiar przedmiotu, ani przez liczbę dni nie oznaczone; — że powinności pomienione, jako nieoparte na umowie, któraby objęła wszystkie warunki, do jej ważności konieczne, tém samém prawnej zasady są pozbawione; — że z tychże samych powodów muszą być uważane za pozbawione prawnej zasady, przymuszone najmy, oraz obowiązek dostarczania niektórych artykułów za stałą opłatą: — że w niektórych dobrach odbywają się dotąd przez włościan, tytułem darmoch, takie powinności, które Ustawą z roku 1807 zostały uchylone; — na przedstawienie Kommissji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, stanowi, co następuje:

Artykuł 1. Z liczby istniejących pod rozmaitemi nazwami darmoch w dobrach prywatnych miejskich i wiejskich, zniesionemi zostają te, które ani co do liczby dni, ani co do wymiaru i rodzaju roboty, nie są stale oznaczone, niemniej te, które są osobistą posługą dla właściciela lub żądaném dostarczeniem różnych produktów za stałą zapłatą. Darmochy te są następujące: 1) Gwałty, inaczej tłuki lub łaski, całą ludnością exystującą po chałupach z pozostawieniem tylko starców i niedorosłych dzieci, a odbywane, do żniwa, do sprzętu siana, do kopania kartofli i do innych jakich bądź robót, ani co do ilości dni, ani co do ilości rąk na pewną liczbę nieudeterminowane; 2) Dnie odrabiane w porze letnej do robót folwarcznych, pod nazwą Burg i Ban-Dienste; 3) Wyrzucanie bruzd i robienie przegonów na łanach dworskich; 4) Wyrabianie mat i powrozów na potrzeby dworu tak z własnej jako też i dworskiej słomy; 5) Wychodzenie rankami do rozmaitych robót ręcznych we dworze; 6) Szarwark do budowli dworskich; 7) Szarwarki do naprawiania dróg i rzek, przez Rząd niepaletowane; 8) Robienie przekopów od pola dworskiego; 9) Pielenie pszenicy, prosa i ogrodów; 10) Kopanie rowów; 11) Grabienie perzu z pól dworskich; 12) Obsuszanie pól i łąk dworskich; 13) Równanie łąk dworskich z kretowin;

14) Kopanie i reparowanie znaków granicznych, obchodzenie granic dla odświeżania tychże znaków, oraz utrzymywanie w porządku zatyków i ogrodzeń leśnych; 15) Grabienie po lasach ściółki i zwożenie takowej do folwarków; 16) Wywózka w pole, przekrawanie, sadzenie, okopywanie, wyrywanie i wykopywanie kartofli, oraz wszelkiego warzywa w ogrodach i na niwach dworskich; 17) Zagrabianie i urządzanie ogrodów; 18) Sadzenie, polewanie, obieranie, oszadkowanie i tłuczenie kapusty dworskiej, niemniej kwaszenie buraków; 19) Obieranie rzepy i innych jarzyn; 20) Pielenie, wyrywanie, moczenie i obrabianie lnu i konopi; 21) Zbieranie pewnej ilości szyszek, za opłatą; 22) Zbieranie szyszek bez opłaty, jak niemniej zbieranie żołędzi. 23) Suszenie gruszek i jabłek; 24) Grodzenie i reparacja płotów dworskich; 25) Sadzenie drzew owocowych; 26) Obrywanie grochu; 27) Sadzenie brzeziny i topoli około budowli dworskich, lub w lasach; 28) Wytyczenie, osuszenie i obieranie chmielu; 29) Stróże, tak dzienne, jako też nocne, odbywane z kolei w naturze, do dworu i do zabudowań folwarcznych, do browarów i gorzelni, do karczem, do mieszkań officjalistów, z obowiązkiem rąbania drzewa i palenia w piecach, noszenia wody, sieczenia trawy dla bydła i t. p. posług; 30) Dawanie, oprócz stróży nocnej, stróży tygodniowej i stójki; 31) Stróże cało tygodniowe i sprzężajne, w czasie których pańszczyzna nie jest wymagana; 32) Stróże do wielkiego pieca w dobrach kuźniczych; 33) Stróże całotygodniowe, przez kobiety z koniem odbywane; 34) Stróże do pilnowania garści i snopków w polu, w czasie żniwa, a siana, w czasie sprzętu onego; 35) Stróże w naturze nie odbywane, ale zastąpione ugodzonemi roczniе strożami, których włościanie opłacają pieniędzmi i ordynarją w ziarnie; 36) Obowiązek strzeżenia lasów, donoszenia leśnym o szkodach i pomagania tymże przy wynalezieniu i ujęciu defraudantów; 37) Stróża do pilnowania w nocy owiec w hurtach; 38) Pilnowanie drzewa przy zbijaniu tratew, spławianie takowego, jak równie i zboża, oraz holowanie galarów pod wodę; 39) Wywózka zboża do siewu i sianie zboża w polu; 40) Zwózka zboża z pola i siana z łąk i stogów; 41) Wywózka zboża i wełny do miast; 42) Odwożenie i przywożenie zboża z młyna; 43) Dawanie furmanek, w interesach dworu, gdzie potrzeba; 44) Podróże do miejsc niewskazanych i podróże, których dwór wymaga, ile razy potrzeba; 45) Wycinanie drzewa do opału i budowli, sprowadzanie takowego wraz z innemi materjałami, oraz zwózka drzewa pod nazwą dni świątecznych; 46) Wożenie drzewa do tartaku; 47) Przywożenie i odwożenie kogo dwór nakaże; 48) Odwożenie do magazynów furażów, na dwór rozpisanych; 49) Sprowadzanie węgli i okowity; 50) Wywożenie okowity na sprzedaż; 51) Rozwożenie trunków do karczem; 52) Zwożenie mieszkańców nowo-przybywających i ich rzeczy; 53) Jeżdżenie po sól do magazynów; 54) Jeżdżenie do kościoła z ludźmi dworskiemi; 55) Wywożenie nabiału, owoców i włoszczyzny do miast; 56) Zwożenie wapna z pieca miejscowego; 57) Wycieranie sadzy w kominach dworskich; 58) Pasanie inwentarza dworskiego i trzody chlewnej; 59) Oprzątanie inwentarza dworskiego i trzody chlewnej; 60) Pasanie koni dworskich w nocy; 61) Posyłanie dziewek do doju krów, albo też opłata na dojki; 62) Układanie zboża w stodołach; 63) Podsiewanie zboża w szpichrzu, młynkowanie i wianie; 74) Wyrzucanie z chlewów, nakładanie na fury, wywożenie i rozrzucanie mierzwy i szłamów w polu; 65) Posyłki i podróże piesze, w interesach dworu; 66) Odnoszenie podatków dworskich do kass skarbowych; 67) Roznoszenie listów prywatnych dworskich; 68) Posyłanie kobiet do prania bielizny; 69) Pomoc do kuchni, albo kosztem włościan utrzymywana, albo w naturze odbywana; 70) Zbieranie ziół do święcenia i na wianki; 71) Wycinanie przerębli; 72) Łowienie ryb i raków; 73) Szarwark do czyszczenia łąk dworskich; 74) Wyprowadzanie inwentarza dworskiego na jarmarki; 75) Lepienie, bielenie i gacenie zabudowań dworskich; 76) Przychodzenie w zimie do gotowania karmu dla trzody chlewnej; 77) Rąbanie drzewa we dworze; 78) Robienie piwa z kolei; 79) Robienie krup i pęcaku; 80) Mycie podłóg i okien; 81) Wyrąbanie i ociosanie stroiszu; 82) Rąbanie lodu do lodowni; 83) Zdejmowanie skór z bydła zdechłego; 84) Nakazywanie pańszczyzny przez stróży; 85) Rznięcie trzciny; 86) Obowiązek dostarczania wody na potrzeby dworu; 87) Posługa kobieca do robienia masła; 88) Powinność kobieca, «samodzianie» zwana; 89) Wyprzędzanie przędziwa z włókna dworskiego, bez oznaczenia ilości sztuk i łokci; 90) Wyrabianie płótna; 91) Mycie, strzyżenie i golenie owiec, bez zapłaty, lub za opłatą po pół i po 1 kopiejce srebrem od sztuki; 92) Podskubywanie gęsi; 93) Zbieranie i dostarczanie do dworu pewnej ilości kamieni tak polowych jako też wapiennych; 94) Wychodzenie do blichu; 95) Wożenie piasku do cegielni ile potrzeba; 96) Obieranie wąkopów; 97) Tłoczenie oleju; 98) Pieczenie chleba; 99) Wylewanie wody ze studzień i takowych czyszczenie; 100) Wychodzenie do obławy czyli naganki w czasie polowania, oraz oddawanie zwierzyny żywej lub ubitej; 101) Ładowanie szkut na Wiśle; 102) Pomoc do spustu wszelkiego; 103) Płonienie stawów; 114) Urządzanie słodów; 105) Sadzenie własną włościańską rosadą pewnej ilości zagonów; 106) Stróże, odbywane zimą w naturze, a w lecie zastąpione robocizną inną wymaganą pod nazwą «stróżczyzny»; 107) Posyłanie dziewek służących na cały tydzień lub pewną ilość dni do posług we dworze; 108) Opłaty przez włościan w gotowiznie na pastucha i trzodnicę; 109) Dawanie pewnej ilości popiołu darmo, albo za opłatą przez dwór wyznaczoną; 110) Dostarczanie dzieci do obierania z drzew owadów i obrywania owoców; 111) Wyszukiwanie i dostarczanie na każde zawołanie dworu, czeladzi konduity nieskazitelnej; 112) Dawanie worków na wszelkie potrzeby dworu; 113) Opłata na dyspozytora pańszczyzny; 114) Do-

starczanie szczawiu, jagód, chrzanu, jałowcu i berberysu; 115) Odrabianie pewnej ilości dni za wodę ze studni, utrzymywanej kosztem dworu; 116) Obowiązek brania pewnej ilości wódki w czasie żniwa z magazynu dworskiego; 117) Pozwalanie dworowi mlewa na żarnach bez miarki, a w razie odmówienia, uiszczanie za to opłaty w pieniądzach; 118) Wyrabianie i oddawanie pewnej ilości postronków; 119) Narzucanie komornikom i nowożeńcom ogrodów z obowiązkiem odrabiania pewnej stałej pańszczyzny; 120) Dawanie pewnej ilości snopków słomy; 121) Obowiązek sprzedawania dworowi pewnej ilości naturaljów, za cenę narzuconą. — Z uchylonych w niniejszym artykule robót, wyszczególnione pod numerami od 1 do 107, mogą być jak dotąd wykonywane, lecz nie inaczej, jak za dni pańszczyzny stałej.

Art. II. Ze względu na konieczność robót, dotąd w gospodarstwie odbywanych, za pomocą gwałtów, które jako darmocha, pod № 1-ym artykułu poprzedzającego uchylonemi zostały; gwałty rzeczone zamieniają się na dodatkową pańszczyznę, oznaczoną na dni sześć w ciągu roku, które przecież jedynie do gospodarzy na roli osiadłych stosować się mają, i bądź przez samego gospodarza, bądź przez parobka przez niego wysłanego, odrabiane być winny. Czas i rodzaj odrobienia tej sześciodziennej pańszczyzny dodatkowej, zależy od wyboru właściciela.

Art. III. Wszelkie robocizny stałe, daniny lub opłaty pieniężne, w miejsce darmoch w artykule 1-ym wymienionych, po dniu 20 Grudnia 1845 (1 Stycznia 1846) roku ustanowione, ustać zarówno winny jak same darmochy, w których miejsce nastąpiły.

Art. IV. Tam gdzie włościanie nieodrabiają wcale pańszczyzny, lecz jedynie powinności daremszczyznami zwane, niemniej tam, gdzie ciż włościanie odrabiają mniej jak dwa dni pańszczyzny z włoki nowopolskiej miary, tam wyszczególnione w artykule 1-ym pod numerem 1 do 107 włącznie, darmochy, zamienione być mają na stałe oznaczone robocizny, za wspólną ugodą właścicieli z włościanami, pod nadzorem władz rządowych zawrzeć się mającą.

Art. V. Dni tak zwane pomocnicze do robot gruntowych, gospodarskich, w pomoc stałej tygodniowej pańszczyznie ustanowione, zachowują się i nadal tam, gdzie liczba tychże dni rocznie obliczona, i robota, do której służyć mają, są wyraźnie oznaczone.

Art. VI. Również zachowują się w swej mocy powinności włościan, mające na celu zabezpieczenie skuteczności rozporządzeń policyjnych, jako-to: Obowiązek wychodzenia do gaszenia pożarów i naprawy grobel, w czasie gwałtownego wezbrania wody. — Szarwarki do upustów, śluz i grobel. — Stróże nocne po wsiach. — Stróże do pilnowania mostu, w czasie płynienia kry. — Sadzenie drzew przy traktach. — Wychodzenie na obławy, celem wytępienia zwierza drapieżnego i tym podobne. — Wszystkie jednak w niniejszym artykule wymienione powinności nie będą ulegać rozrządzeniu dziedzica, ale ich wykonanie zależeć ma wyłącznie od rozkazów Wójta Gminy.

Art. VII. Wszelki najem przymuszony do odbywania podróży, na dni lub na wymiar odbywanej, czy to za stałą opłatą pieniężną albo żywnością, trunkami lub innemi przedmiotami wynagradzany, znosi się i odtąd wynajmowanie robotników miejskich i wiejskich nie będzie mogło mieć miejsca, jak tylko za poprzednią dobrowolną umową, względem czasu, rodzaju roboty, jej ilości i sposobu wynagrodzenia.

Art. VIII. Pełnienie powinności, na zasadzie poprzedzających artykułów uchylonych, ustać ma w dobrach prywatnych, w zarządzie samych właścicieli będących, od dnia 20 Grudnia 1846 (1 Stycznia) 1847 roku; w dobrach zaś, które na mocy zawartych w formie urzędowej przed dniem 20 Grudnia 1845 (1 Stycznia 1846) kontraktów są wydzierżawione, od daty expiracji kontraktów.

Art. IX. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw zamieszczoném być ma, Kommissji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych poleca.»

—

Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych podaje do wiadomości powszechnej, iż z powodu okazania się na nowo w Galicyi Austryjackiej zarazy między bydłem, zwanej *pestis bovum*, wprowadzenie do Królestwa Polskiego z Austryi zwierząt domowych i surowych produktów zwierzęcych, za porozumieniem się z Kommisją Rządową Przychodów i Skarbu, do czasu uśmierzenia wspomnionej zarazy, wzbronionem zostało.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

—

ANGLIJA. *Londyn, 4 Stycznia.* Królowa nie pojedzie do Xięcia Beaufort, jak to były rozgłosiły gazety.

— Położenie Irlandyi staje się co dnia bardziej zatrważającem. Gazeta *Morning Chronicle*, uważana jako organ obecnego Gabinetu mówi otwarcie, że sprawy Irlandyi będą szkopułem dla Ministrów, że lord Stanley organizuje mocną oppozycyą w Izbie Lordów i że wszystko każe sądzić, że na przyszłym Parlamencie Gabinet okaże się słabszym od swoich przeciwników w kwestyi Irlandskiej.

— P. O'Connell na ostatniém zgromadzeniu Towarzystwa Repealu wynurzył zdanie, że niepodobna jest inaczej zaradzić klęskom Irlandyi, jak za pomocą pożyczki 30 lub 40 miljonów funtów sterl. zaciągniętej w Skarbie Anglii. Na przyszłym zgromadzeniu właścicieli nieruchomości, które ma się odbyć 6 Stycznia w Dublinie P. O'Connell ma wnieść projekt proszenia Rządu o udzielenie takowej pożyczki.

— W ostatnich dniach umarli dwaj z najstarszych jenerałów Wielkobrytańskich: P. Michel w wieku 89 i P. Granby 80 lat.

— Odebrano wiadomość z Nowej Zelandyi że Rządzca tej prowincyi schwytał jednego z wodzów pokoleń, który pod pozorem przywiązania do Rządu angielskiego, był jedną z tajemnych sprężyn rokoszu. Pojmanie jego wiele się zapewna przyłoży do uspokojenia kolonii.

— Sir William Hamilton, Członek Akademii Królewskiej Irlandskiej, ogłosił w *Dublin Evening Post* odkrycie astronomiczne największej wagi. Twierdzi iż znalazł za pomocą rachunku, z prawdopodobieństwem wyrównywającém pewności, prawdziwy środek naszego systematu słonecznego, to jest punkt około którego krąży słońce ze wszystkiemi planetami, które tym sposobem stają się już tylko satellitami.

Sir William Hamilton podziela zdanie obserwatora w Liverpool i astronomów w New-York, iż planeta Leverrier, jak Saturn, jest otoczona pierścieniem.

Londyn, 5 Stycznia. Ceny zboża, mimo ogromnych ilości przywiezionych do portów, nie przestają się podnosić. Ostatnia taxa na pszenicę o 4 szylingi jest wyższa od przeszłotygodniowej. Piwo podniosło się o 55 procent z powodu drożyzny słodu.

— Rozmaite gazety głosiły że sir Robert Peel opuści Anglią na rok cały, ażeby nie zasiadać w Parlamencie, który po roku ma być odnowiony przez przypadające wybory. Ta wiadomość została zaprzeczona stanowczo przez list okolny samegoż szanownego Baroneta, wzywający swych stronników do znajdowania się na otwarciu Parlamentu. Niemasz wątpliwości że od przychylenia się sira Peela do planów Gabinetu, będzie zależało utrzymanie się takowego przy władzy.

Londyn, 8 Stycznia. Przychody roku finansowego, który się ukończył 5 Października 1846, dały przewyżki nad wydatkami 1,781,650 funt. sterl. Czwarta część tej summy użytą będzie na cel umorzenia długu krajowego.

FRANCYA. *Paryż, 5 Stycznia.* wszystkie gazety są napełnione rozprawami nad powinszowaniem, które Król przyjmował od Członków Ciała dyplomatycznego w dniu Nowego Roku. Zwykle ten obrzęd niema nic w sobie ważnego, lecz w tej chwili wszyscy byli ciekawi, po tylu zajściach z powodu małżeństwa Xięcia de Montpensier, jak ta okoliczność będzie wspomniana w powinszowaniu, w którem miał udział przez swą obecność i Poseł Angielski. W mowie, którą od imienia wszystkich Posłów miał Nuncyusz Apostolski, zdołano uniknąć tej trudności, gdyż mowca ograniczył się do wyrazów ogólnych, w następującej frazie: «Wasza Krol. Mość widziałeś ponowiony wypadek radośny w swej dostojnej rodzinie, która już wylała i nieprzestanie wylewać najsłodsze pociechy na Wasze serce ojcowskie.» Król odpowiedział w równie ogólnych wyrazach. Twierdzą że Nuncyusz porozumiewał się w tym względzie z lordem Normanby.

— Bey Tunisu odpłynął 25 Grudnia z Tulonu do swej stolicy na okręcie parowym *Labrador*.

— Jedna gazeta twierdzi, że Król Belgów, podczas podróży swojej do Londynu, ma prosić Królowę Wiktoryą o pozwolenie iżby Xiążę de Nemours ze swą małżonką, złożyli osobiście tłumaczenie Króla Ludwika Filippa w przedmiocie małżeństwa Xięcia de Montpensier. Nader wątpliwa iżby Królowa, mając za doradzcę lorda Palmerston, zgodziła się wysłuchać Xięcia de Nemours.

Paryż 6 Stycznia. Wielki ruch wojska francuzkiego daje się widzieć od strony Szwajcaryi; punkta sąsiednie granicom kantonów Bernu, Bale i Genewy są obsadzone licznemi oddziałami.

Paryż, 9 Stycznia. Zapewniają że na pierwszych posiedzeniach Izb, Minister Handlu wniesie projekt prawa o wpuszczaniu do wszystkich portów zboża zagranicznego bez żadnej celnej opłaty.

AUSTRYA. *Wiedeń, 5 Stycznia.* J. C. W. Arcyxiężna Hildegarda, małżonka J. C.W. Arcyxięcia Alberta, szczęśliwie powiła syna, który odebrał imiona Karol-Albert-Ludwik.

HISZPANIJA. *Madryt, 31 Grudnia.* Królowa Izabella odkryła osobiście sessyą kortezów. J. K. Mość była przyjęta z największemi oznakami entuzyazmu.

— Margrabia de Villuma, mianowany został Prezesem Izby wyższej czyli Senatu.

— P. Olozaga, dawny Minister, którego znalezienie się z Królową Izabellą, ażeby ją zmusić do podpisania jednego aktu było przyczyną iż się wydalił z kraju, będąc teraz wybrany deputowanym na kortezy, w drodze do Madrytu zatrzymany został z rozkazu Ministrów w Pampelunie, gdzie będzie oczekiwał na wyrok Izby kortezów o ważności jego wyboru. Ten wypadek czyni największe wrażenie.

— Rozeszła się pogłoska, że Cabrera zjawił się w Katalonii na czele 1,000 karlistów. Rząd jest w wielkiej obawie z powodu zamiarów Pretendenta hrabi de Montemolin, który, jak się dowiedziano, zjawi się z konstytucyą 1837 roku w ręku i będzie miał za sobą nietylko karlistów, ale i całe stronnictwo progressistów. Najbardziej grożą powstaniem wyspy Balearskie, Katalonija, Galicya, Maestrazgo, Nawarra i prowincye Baskie.

PORTUGALIJA. Wojna domowa w ostatnich czasach przybrała całkiem pomyślny obrot na stronę Królowej. Oto są wiadomości odebrane 3 Stycznia w Brest, a datujące z Lizbony po 25 Grudnia: «Marszałek Saldanha odniosł 22 Grudnia zupełne zwycięztwo w Torres Vedras, nad jenerałem rokoszan hrabią Bomfim. Bitwa trwała przez godzin siedm z największą z obustron zaciętością; na samym zaraz wstępie cały 6 pułk piechoty powstańców przeszedł na stronę Królowej. Za nadejściem nocy hrabia Bomfim, usiłujący bronić się na ulicach miasta, rzucił się ze swemi oficerami do opuszczonego zamczyska, pozostałego jeszcze z czasów Maurów: nazajutrz poddał się pod warunkiem jedynie zachowania szpady. Jeńcy w liczbie 146 odprowadzeni zostali na fregatę Portugalską, gdzie będą czekali na wyrok Królowej.

To niespodziewane zwycięztwo sprawiło wielkie poruszenie umysłów w Lizbonie, gdzie wszyscy byli przekonani że powstanie wezmie górę nad wojskiem Królowej i opanuje stolicę.

Jenerał powstańców das Antas, który zachodził z tyłu marszałkowi Saldanha, dowiedziawszy się o wypadkach 22 Grudnia, rzucił się na Rio-Major ku Santarem.

Admirał Parker dowiedziawszy się o ciągnieniu jener. Bomfim na Lizbonę i niewątpiąc iż wezmie stolicę, kazał trzymać w pogotowiu wszystkie swe okręty i szalupy dla zabrania Królowej, Dworu i Ministrów.

Nowiny z Oporto są po 21 Grudnia. Miasto to jest bronione przez 6,000 powstańców, z których 2,000 regularnego żołnierza.

— Późniejsze wiadomości z Portugalii donoszą, że wojska Królowej opanowały Santarem i Braga.

RZYM, *21 Grudnia.* Dziś miał miejsce w pałacu Kwirynalnym Konsystorz tajny, na którym Papież, po krótkiej przemowie do Św. Kollegium, obwieścił mianowanie Kardynałami-kapłanami: Monsignora Baluffi, arcybiskupa Imola i Mons. Marini, Gubernatora Rzymu, Vice-Kamerlinga i Dyrektora jeneralnego Policyi. Ojciec święty prekonizował następnie dziesięciu Biskupów, między innemi Mons. Oettl, biskupa Eichstadt, i udzielił pallium Mons. hrabi von Reisach, Arcybiskupowi Munichskiemu i Freysingskiemu.

Rzym, 26 Grudnia. Nonomianowany Gubernator Rzymu Mons. Grasselini przybył przedwczora z Ankony i objął swój urząd.

TURCYA. *Konstantynopol 26 Grudnia.* 11 b. m. grom dział ze wszystkich bateryj obwieścił mieszkańcom stolicy urodzenie piątego syna Sułtana, któremu dano imię Mohammed-Zia-eil-Din, (światło wiary).

AMERYKA. *Stany Zjednoczone.* Zwyczajna poczta przywiozła z New-York wiadomości po 10 Grudnia. Posiedzenia Kongressu otwarte zostały 8 tego miesiąca odczytaniem Poselstwa Prezydenta Polk. Akt ten, długości nadzwyczajnej, nie zawiera wszakże nowych faktów, traktując prawie wyłącznie o wojnie Mexykańskiej i o stanie finansowym Związku.

Dla usprawiedliwienia tej wojny Prezydent cofa się aż do epoki, kiedy Mexyk zrzuciwszy panowanie Hiszpanii, ogłosił się Rplitą. Tu następuje wyliczenie rozmaitych krzywd, rzeczywistych lub urojonych, które ta Rplita wyrządziła Stanom, a jako najważniejsza figuruje niewypłacenie 2 miljonów dollarów zawinionych poddanym Stanów. Mówiąc o Texas, Prezydent usiłuje dowieść, że ten, obwoławszy się niepodległym od Mexyku, miał tém samém prawo przyłączyć się do Stanów. Dalej P. Polk winszuje Kongresowi wielkich powodzeń otrzymanych już dotąd przez wojska Stanów; prowincye Nowy Mexyk, Nowy Leon, Coahuila, Tumanlipas i Kalifornija są już zdobyte i składają przestrzeń kraju większą od pierwiastkowego territorium Stanów Zjednoczonych.

Dla pokrycia wydatków tej wojny Prezydent wzywa Kongres do zaciągnienia pożyczki od 25 miljonów dollarów oraz do uchwalenia cła od niektórych towarów przywozowych, które dotąd wchodziły bez opłaty.

— Podług wiadomości odebranych przez tęż pocztę jenerał Stanów P. Wood zajął miasta Mexykańskie Monclova i Chihanhua.

New-York, 13 Grudnia. Poselstwo P. Polk jest już żywo attakowane w Izbie Reprezentantów z powodu wojny z Mexykiem.

NAJPOŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

SZWAJCARYA. Dodatek nadzwyczajny do gazety Berneńskiej zawiera z *Morat, z d. 6 Stycznia, o wpół do 9 wieczorem* następne doniesienie: «Wybuchnęła tu rewolucya; wszyscy w Morat są pod bronią. Bandy zbrojne zewsząd przybywają. Okręgi Boll, Gruyères, Estavayer są w pełném powstaniu. Wieczorem dziś, (6) banda zbrojna zdobyła szturmem zamek i uwięziła Sołtysa (Bailli). Morat jest oświecony; o północy powstańcy pociągną na Fribourg.»

Fribourg, 6 Stycznia. Rada Stanu rozkazała wprowawadzić batalion piechoty do miasta.

Lauzanna, 6 Stycznia. Rząd nasz zabronił przejścia przez swą ziemię wojskom sprowadzannym przez Rząd Fribourg.

Bern, 6 Stycznia. Na pierwszą wiadomość o rozruchach, Rząd posłał na granicę Fribourgską batalion piechoty i kompaniją karabinjerów.

Fribourg, 7 Stycznia. Tą razą Rząd otrzymał górę nad powstaniem. Na wiadomość że trzy kolumny rokoszan każda od 250 ludzi z dwoma działami ciągną na miasto, zgromadzono w niém przeszło 2000 regularnego żołnierza. Ale całą noc czekano na próżno. Powstańcy zatrzymali się na pozycyi, na połowie drogi z Morat. Nazajutrz posłano na przeciw nim silny oddział, ale powstańcy już się byli cofnęli do Morat. Zatrzymano kilku przywodzców radykalnych.

Fribourg, 8 Stycznia. Dziś posłane wojska zajęły bez wystrzału Morat, który powstańcy opuścili. Cały Kanton jest oddany Rządowi i wszyscy mieszkańcy stanęli pod bronią na pierwsze wezwanie.

LONDYN *9 Stycznia.* Na 14 b. m. naznaczona jest Rada Tajna dla roztrząśnienia projektu Mowy od Tronu na otwarcie Parlamentu.

LUKKA. 1 Stycznia J. K. W. Xiężna Następczyni powiła szczęśliwie córkę.

HISZPANIJA. *Madryt, 4 Stycznia.* Kortezy zajmuję się dotąd wstępnemi czynnościami; wszakże oppozycya już się dała słyszeć; PP. Lujan i Mendizabal mieli mowy, ale w wyrazach umiarkowanych, które nawet zyskały pochwałę Ministrów. P. Olozaga dotąd jest aresztowany.

(Journ. de S. P. Psz. Półn. R. I.)

Pozwala się drukować. St.-Petersburg, 9 Stycznia 1847 roku. *Ignacy Iwanowski, Cenzor.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.